

INHOUD:

1. Waarom zorgbeleid?
2. Wat doet een zorgbegeleider in de school?
3. Wat houdt zorgbeleid in?
4. Een planmatige aanpak om tot een goed zorgsysteem te komen?
5. Wat is de meerwaarde van het CLB ?
6. Afspraken tussen school en CLB
7. Consequenties voor de CLB's
8. Factoren die een invloed uitoefenen op het proces van afstemming
9. Mag een CLB-medewerker van een multidisciplinair team verbonden aan een school ook zorgbegeleider voor die school zijn ?
10. Tot slot: wat doet een CLB niet?

Bijlage 1

Geraadpleegde literatuur

1. WAAROM ZORGBELEID?

De visie i.v.m. zorg voor leerlingen (en de vertaling van deze visie in kwaliteitsvol onderwijs) wordt voornamelijk door vier beleidslijnen weergegeven:

1. het decreet CLB (en daaruit volgend : de Mission Statement, de deontologische code en het profiel van de CLB's),
2. leerplichtopvolging als prioritaire opdracht voor scholen en CLB's,
3. gelijke onderwijskansen bestaande uit drie fasen.
In de eerste fase richtte men zich op een bepaalde doelgroep.
In de tweede fase wordt het zorgbeleid voor alle kinderen op scholen gestimuleerd.
In de derde fase wordt de intentie belicht om te komen tot inclusief onderwijs, met aandacht voor maatwerk en kwaliteitsvolle doorverwijzingen naar het buitengewoon onderwijs.
4. het beleidsvoorbereidend project integrale jeugdhulp : onderwijs, in het bijzonder CLB's, engageren zich als partner in een netwerk rechtstreeks toegankelijke hulpverlening en als draaischijf tussen school en dat netwerk.

De gefaseerde invoering van maatregelen maakt het niet altijd gemakkelijk om duidelijk zicht te houden op het geheel van mogelijkheden die worden geboden. Het mag echter niet leiden tot een versnipperde aanpak. Het is de bedoeling om op termijn te komen tot een kwalitatief uitgebouwde zorgaanpak in elke school, op basis van het gebruik van reguliere en extra middelen. Ook de inbreng vanuit CLB blijft dus in alle stappen nuttig.

Ten aanzien van deze beleidslijnen positioneren scholen en CLB's zich op verschillende manieren. Zo richten CLB's zich in eerste instantie op de uitvoering en de implementatie van het decreet CLB, met als belangrijk aandachtspunt -naast de vraaggestuurde werking, het verzekerd aanbod en de preventieve gezondheidszorg- de leerplichtopvolging en met duidelijke linken naar de dynamiek van gelijke onderwijskansen en de integrale jeugdhulp.

Scholen focussen zich eerder op de dynamiek van gelijke onderwijskansen en de leerplichtopvolging. Nochtans heeft het decreet CLB een impact op de werking van de school meer bepaald wat betreft de organisatie en de uitbouw van zorgbeleid in de scholen.¹

¹ Werktekst project Onderwijs-Welzijn : de positie van de sector Onderwijs in de Integrale Jeugdhulp- samenvatting, februari 2002.

2. WAT DOET EEN ZORGBEGELEIDER IN DE SCHOOL?

In de omzendbrief BaO/2003/02 van 18/04/2003 betreffende hertekening van het onderwijslandschap basisonderwijs worden zorgtaken op drie niveaus gesitueerd:

- het niveau van coördinatie op schoolniveau, desgevallend op het niveau van de scholengemeenschap;
- het niveau van de ondersteuning voor het handelen van de leerkrachten;
- het niveau van het begeleiden van leerlingen.

De drie niveaus zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Zorgbeleid krijgt vorm door gerichte acties op de drie terreinen, maar dit betekent niet dat alle acties door één persoon moeten worden uitgevoerd. Zorgbeleid is dus een zaak van het hele schoolteam.

Zorgbeleid veronderstelt dat men uitgangspunten voor handelwijzen over zorg en de organisatie over zorg voor leerlingen onderbouwt en coördineert. Binnen de zorgbegeleiding waakt men erover dat er afstemming is voorzien tussen alle betrokkenen en alle leer- en onderwijssituaties. Dit veronderstelt niet alleen begeleiding in de klas. Het vraagt ook ondersteunende voorzieningen binnen de school, samenwerking met het CLB, samenwerking met externe begeleiders of behandelaars (specialisten) en werkafspraken met pedagogische begeleidingsdiensten.

De directie zorgt ervoor dat een interne zorgstructuur door het schoolteam wordt “gedragen”. De onderwijskundige leiding van een school moet de eindverantwoordelijkheid blijven van de directeur. Hij/zij laat zich in het zorgbeleid bijstaan door een team. De directie zorgt voor een geïntegreerde positie van de zorgbegeleider binnen het schoolteam.

Het zorgbeleid bouwt aan :

- de interne afstemming in de school;
- doelmatige communicatie;
- de samenwerking tussen school en CLB;
- de afstemming met pedagogische begeleidingsdiensten en nascholing;
- de bruggen tussen de school voor gewoon en de school voor buitengewoon onderwijs.

De zorgbegeleider verzorgt [de brugfunctie naar het multidisciplinair team van het CLB](#) dat de school begeleidt.

3. WAT HOUDT ZORGBELEID IN?

Zorgbeleid impliceert:

- **doelbewust en systematisch opzetten van initiatieven om het zorgbeleid van de school te optimaliseren;**
- **een integrale visie;**
- **niet alleen gericht zijn op het oplossen van problemen, maar ook op de preventie ervan;**
- **een gezamenlijke verantwoordelijkheid van leerlingen, ouders, school en CLB.**

Zorgbeleid in scholen omschrijven we als het **doelbewust** en **systematisch nemen van initiatieven** die er op gericht zijn kinderen en jongeren optimaal en actief te laten deelnemen aan en in het onderwijsaanbod. De eerste doelstelling van onderwijs is het behalen door **elke** leerling van de eindtermen (als parameter van kwaliteitsvol onderwijs)

Zorgbeleid dient ervoor te zorgen dat elk kind de meest optimale kansen krijgt om de eindtermen te behalen, ook de meest kwetsbare leerlingen.

Om dit te realiseren, wordt de focus gelegd op:

- de uitwerking van een onderwijsaanbod i.f.v. de noden en mogelijkheden van elk kind;
- het opvolgen van de ontwikkeling van elk kind, rekening houdend met de opvoedingscontext van de leerling buiten de school;
- het welbevinden van leerlingen en medewerkers van de school;
- een doelmatige communicatie met de ouders;
- de herkenning van probleemsignalen het gepast reageren hierop;
- de ondersteunende interactiestijl ten aanzien van leerlingen;
- het positief omgaan met verschillen;
- de kinderrechten en het opnemen van hun verantwoordelijkheden;
- het aanbieden van extra hulp (ook buiten de klas) waar vereist;
-

Het is belangrijk te vertrekken vanuit **een integrale visie**: zorg komt **niet naast** het onderwijs- en opvoedingsgebeuren in de school, maar maakt er integraal deel van uit.² Er wordt dus geen onderscheid gemaakt tussen het leren leren en andere begeleidingscomponenten. Er wordt een **continuüm aan zorg** uitgewerkt, waarbij taken worden verdeeld en de bijdrage van de verschillende actoren wordt duidelijk gemaakt.

Het is van belang dat alle betrokkenen op de hoogte blijven van elkaars initiatieven en dat informatie die het mogelijk maakt dat een andere actor een actie kan ondernemen, tijdig wordt doorgegeven.

Het zorgbeleid is **méér dan het organiseren van acties die inspelen op problemen**. Het gaat om een manier van onderwijzen waarbij voortdurend afstemming gezocht wordt tussen de behoeften van de leerling(en) en het pedagogisch-didactisch aanbod. Door deze afstemming kan het onderwijs maximaal renderen en kunnen problemen worden voorkomen. Daarbij gaat ook aandacht naar signalen, het gepast omgaan hiermee, de interactiestijl t.a.v. leerlingen en het hanteren van verschillen.³

² Martine Vrancken en Bea Vandewiele, Synthese zorgbeleid en zorgcoördinatie, juli 2002, p. 5.

³ Martine Vrancken en Bea Vandewiele, Synthese zorgbeleid en zorgcoördinatie, juli 2002, p. 10.

Leerlingenzorg dient een gezamenlijke verantwoordelijkheid te zijn, waarin eenieder vanuit zijn eigen functie en rol een inbreng heeft.

Ria Kleijnen⁴ stelt terecht dat “het meest kwalijke dat bij zorg voor leerlingen kan gebeuren is dat een persoon of geleding het gevoel heeft alléén verantwoordelijk te zijn voor de begeleiding”.

- Een leerkracht kan grote druk ervaren als hij/zij direct door ouders wordt aangesproken. Teamondersteuning en gedragen beslissingsmandaat kunnen hierin helpen.
- De zorgbegeleider die een probleem toegeschoven krijgt wanneer de draagkracht van de (groeps)leraar of de klasgroep wordt overstegen, zal samen met de leraar of de groep een aanpak initiëren om die draagkracht te vergroten en dit op de plaats en de situatie waarin het probleem zich voordoet.
- De CLB-medewerker die wordt ingeschakeld vanuit zijn expertise kan niet los van schoolgebonden activiteiten een hulpverleningstraject met derden opzetten.
-

⁴ Ria Kleijnen is projectleider van het GIL-project (Grensoverschrijdende Integrale Leerlingenzorg) en is werkzaam bij het Opleidingscentrum voor Speciale Onderwijszorg van de Fontys Hogescholen te Nederland. De tekst is afkomstig uit “Remediaal Handelen, een specialisme tussen wetenschap en praktijk.”, 2001, p. 69

4. EEN PLANMATIGE AANPAK OM TOT EEN GOED ZORGBELEID TE KOMEN?

Een standaardrecept om tot een goed zorgbeleid in een school te komen bestaat niet: iedere school heeft haar eigen leerlingen met hun eigen specifieke behoeften. Bovendien heeft iedere school een eigen visie. We kunnen wel suggesties doen.

1/ Vertrekken vanuit relevante gegevens

Bij het opzetten van een zorgsysteem in de scholen is het belangrijk te vertrekken vanuit **een solide basis**. Die basis wordt gelegd door **analyse van relevante gegevens van de school**. De school maakt de analyse. Het CLB beschikt eveneens over gegevens die van belang kunnen zijn om dit zorgbeleid vorm te geven.

Het zorgbeleid ontwikkelt zich binnen een steeds wijzigende context: klasgroepen wisselen van schooljaar tot schooljaar; scholen veranderen waardoor ook de draagkracht vanuit de school kan wijzigen (o.a. door fusies of personeelwisselingen, de groei of inkrimping van een aanbod, ...), verwachtingen van ouders variëren,

2/ Welke middelen zijn er en hoe worden middelen ingezet?

Vragen die relevant zijn, zijn onder meer:

- Welke **middelen** zijn er reeds voorhanden?
Alle reeds voorhanden zijnde middelen, onder meer voortkomend uit GOK, GON, onthaalonderwijs, BPT, schoolopbouwwerk, JO-JO, ... worden samengebracht om de collectieve draagkracht van de school aangaande zorg te vergroten.
- Welke **methodieken** worden reeds aangewend? Is er een leerlingenvolgsysteem? Zijn er creatieve werkvormen? Wordt er klasoverstijgend gewerkt? Hoe wordt daarmee omgegaan?
- Hoe worden verschillende geledingen in de school **op de hoogte gehouden** van en ingezet bij de diverse initiatieven over zorg?

Binnen het zorgbeleid zitten verschillende actoren (directie van de school, de zorgbegeleider, het lerarenkorps, het ondersteunend personeel, CLB-medewerkers, jongeren/kinderen en hun ouders) die elkaar moeten vinden.

- Is er voldoende **onderlinge communicatie** en eensgezindheid in visie tussen de betrokken partners in de school, met het CLB, met leerlingen, met ouders, met de pedagogische begeleidingsdienst?
- Wordt er over gewaakt dat **acties m.b.t. zorg voor leerlingen niet geïsoleerd** van elkaar ontstaan?
- **Sluiten** die acties voldoende aan op **de behoeften van de leerlingen**?
- Is er oog voor **behoeften van leerkrachten** op vlak van ondersteuning en nascholing?

3/ Vastleggen van doelstellingen en acties

Rekening houdend met de visie op onderwijs en zorgbeleid, het pedagogisch project van de school, de draagkracht van alle betrokkenen,

4/ Een gefaseerd tijdschema opmaken

In functie van het onderhandeld prioriteitenlijstje wordt een realistisch tijdschema opgesteld.

5/ De uitvoering opvolgen en tussentijds bijsturen

6/ Evalueren

Doet de school aan **zelfevaluatie** en geeft dit aanleiding tot het opzetten van initiatieven tot verbetering van de toestand?

5. WAT IS DE MEERWAARDE VAN HET CLB ?

In het decreet CLB, art 23. staat vermeld dat het CLB de school ondersteunt bij de ontwikkeling van een visie op zorgverbreding. Het centrum draagt bij tot de zorgverbreding voor de leerlingen.

In de memorie van toelichting bij het decreet CLB wordt verduidelijkt wat er daaronder precies wordt verstaan. Het vergroten van de zorgbreedte van de school is tweesporig. Enerzijds moeten de centra participeren in het ontwikkelen van een visie van de school op zorgverbreding en het verruimen van inzichten en vaardigheden. Anderzijds moeten de centra diagnoses maken van leer- en ontwikkelingsmoeilijkheden en deze diagnoses omzetten in adviezen, acties, handelingsplannen of doorverwijzingen.

De zorgbegeleider van de school kan een beroep doen op het CLB om mee vorm te geven aan de interne zorgstructuur van de school.

De meerwaarde van het CLB in zorgbeleid ligt in:

- **het multidisciplinair werken van het CLB** (art 6, 5°). De bijdrage van CLB's op vlak van zorg voor leerlingen wordt geconcretiseerd vanuit meerdere benaderingen: de somatische, psychische, de pedagogische en sociale invalshoek. Het werken als multidisciplinair team draagt er ongetwijfeld toe bij dat dit een meerwaarde bijbrengt aan het opzetten van zorg voor leerlingen in de school.

- **Het CLB (werkt met bepaalde methodieken en) is deskundig in het verhelderen van vragen i.v.m. hulpverlening.**

Het is de taak van een school om op een deskundige manier aan signaaldetectie te doen en gepast met de signalen om te gaan. Daaruit volgt dat het mogelijk is dat de school binnen het kader van zorg zelf rond deze signalen werkt. Het kan ook zijn dat een school twijfelt en zich afvraagt of er niet meer begeleiding nodig is dan zij zelf kan garanderen, d.w.z. begeleiding met een bepaalde methodiek die de school niet kan bieden. **Een belangrijke stap in het hele proces is dan ook de vraagverheldering.** Hier is een uitdrukkelijke opdracht voor de CLB's weggelegd, eventueel in samenwerking met de school.

- Naast de expertise aanwezig in de school, is het CLB **deskundig op vlak van diagnose en remediëring van leer-en ontwikkelingsmoeilijkheden die buiten het kennisveld van de school liggen.** Het kan de school helpen deze te vertalen naar een vergroting voor de zorg op kind-, ouder-, klas- of schoolniveau.

- De **onafhankelijke positie van de CLB-medewerker** garandeert dat het belang van het kind centraal blijft staan.

- **De CLB's vormen een netwerk met andere hulpverleners. De draaischijffunctie tussen onderwijs, welzijns- en gezondheidssector krijgen CLB's vanuit hun decreet toegewezen.** (art 6,7°)

Voor leerlingen, die een hulpvraag hebben die niet kan opgenomen worden door de school of het CLB, kan een gerichte doorverwijzing worden opgezet. Om deze doorverwijzing transparant en effectief te organiseren kunnen CLB's samenwerkingsprotocollen met diensten, organisaties en voorzieningen afsluiten. Het CLB werkt ook samen met een aantal organisaties die acties organiseren op vlak van preventie. In de samenwerkingsprotocollen worden ook duidelijke afspraken gemaakt rond opvolging, feedback,

Daarbij wordt heel sterk rekening gehouden met een aantal andere principes die in het decreet vervat liggen:

- Het CLB werkt **subsidiair** (art 6,3^o): wat in de klas kan gebeuren, moet niet buiten de klas gebeuren, wat in de school kan gebeuren, moet niet buiten de school gebeuren. Ouders en school zijn in eerste instantie verantwoordelijk voor het welbevinden en gezondheid van de leerling.
- Er is een **gedeelde verantwoordelijkheid** tussen het schoolteam en het CLB-team.
De samenwerking is dynamisch en afhankelijk van de plaatselijke situatie en de concrete afspraken tussen schoolteam en CLB-team.
- Het CLB werkt **vraaggestuurd** (art 9 § 1), het werkt m.a.w. op vraag van leerlingen, ouders en scholen (behalve voor de verplichte begeleiding zijnde de algemene en gerichte consulten, de profylactische maatregelen, het vaccinatiebeleid en de begeleiding inzake leerplichtcontrole).
De school formuleert haar vragen tot begeleiding en ondersteuning door het CLB op basis van haar zorgpunten. Een zorgpunt is een prioriteit van de school. Deze zorgpunten kunnen zowel pro-actief, preventief als remediërend zijn. **Vraagsturing impliceert echter niet dat het centrum enkel kan ingaan op individuele vragen van leerlingen, ouders en scholen.** Vraaggestuurde werking impliceert evenmin dat het CLB zich passief zou opstellen. Het centrum kan evenzeer acties opzetten. **Het CLB kan zelf voorstellen tot begeleiding formuleren of daarvoor sensibiliserend werken.** In dat kader kunnen CLB's vragen anticiperen of uitdiepen door aan (groepen van) leerlingen, aan (groepen van) ouders of aan schoolpersoneel op een gestructureerde wijze preventief en tijdig informatie te verspreiden.
- Het CLB heeft aandacht voor leerlingen die in hun ontwikkeling en leerproces bedreigd worden. Het CLB besteedt daarbij **bijzondere aandacht aan die leerlingen die door hun sociale achtergrond en leefsituatie bedreigd zijn** (art 22)

6. AFSPRAKEN TUSSEN SCHOOL EN CLB

Wat precies wordt gevraagd van het CLB dat de school begeleidt, wordt in algemene lijnen beschreven in het **beleidscontract of het beleidsplan en krijgt verdere concretisering in de daarbij horende afsprakennota of bijzondere bepalingen.**

Voor de ondersteuning vanuit het CLB worden de zorgpunten verankerd binnen één of meer begeleidingsdomeinen van het CLB.

De vier domeinen waarop de CLB's werken zijn:

- het leren en studeren;
- de onderwijsloopbaan;
- de preventieve gezondheidszorg;
- het psychisch en sociaal functioneren.

Vershillende elementen dienen verplicht bij het afsluiten van het beleidscontract of -plan opgenomen te worden.(cfr. art 39) Bij het afsluiten van het beleidscontract of –plan moet het duidelijk worden hoe het CLB de school zal ondersteunen inzake de integrale leerlingenbegeleiding en zorgverbreding. Daarbij wordt onder meer ook vermeld :

- wie wanneer wordt ingeschakeld en hoe en voor welke leerlingen
- de wijze waarop het CLB de relevante informatie, die het verzameld heeft in het kader van haar opdracht, zal doorgeven aan de school
- de wijze waarop school en CLB elkaar informatie bezorgen
- de wijze waarop de pedagogische begeleidingsdienst wordt betrokken bij de samenwerking tussen de school en het centrum
- de wijze waarop school en CLB elkaar informeren over het nascholingsbeleid.

Bij het afsluiten van het beleidscontract of het beleidsplan zal de evaluatie van de samenwerking school-CLB een aandachtspunt zijn.

Overleg en onderhandeling zijn daarbij vereist.

Voor een aantal opdrachten wordt verondersteld dat scholen en CLB's reeds nauw samenwerken; onder meer voor de trajectbegeleiding van leerlingen met speciale onderwijsbehoeften en de verwijzing naar het buitengewoon onderwijs en de begeleiding in het kader van leerplicht (voorbeeld van hoe verwijzing naar het Buo kan verlopen in bijlage 1).

7. CONSEQUENTIES VOOR DE CLB'S

De opgesomde punten uit het decreet en de omzendbrief “hertekening van het onderwijslandschap” oefenen een invloed uit op het noodzakelijk afstemmingsproces tussen school en CLB in de zorg voor leerlingen.

- Leerlingenbegeleiding is een prioritaire en gezamenlijke opdracht van school en CLB, zoals o.a. uitgedrukt via eindtermen en het decreet CLB. Ouders en school staan ‘op de eerste lijn’ waar het gaat om leerlingenbegeleiding, zij zijn de eerste verantwoordelijken. De meest efficiënte tussenkomsten zijn diegene die zo dicht mogelijk in de context van de leerling gebeuren. Bij de zorgverbreding kunnen school en ouders deskundige ondersteuning krijgen van het CLB. Partnership vormt het centrale woord, waarbij de deskundigheid en de grenzen van elke betrokkene gekend zijn en gerespecteerd worden.
- In samenwerking met de verschillende actoren in en rond de school is het CLB-team niet alleen een (specifieke) partner in een samenwerkingsverband rond zorg, maar wordt ook gerekend op de ondersteuning en begeleiding van het samenwerkingsproces.
- Het CLB-team kan het schoolteam ondersteunen bij haar zelfevaluatie. Het gaat in de zelfevaluatie niet alleen om het detecteren van tekortkomingen maar ook om de sterke kanten van de school. School, CLB en pedagogische begeleidingsdiensten maken in het beleidscontract /beleidsplan o.a. afspraken hierover. Hierbij wordt dus naast het werken met individuele kinderen en jongeren een spoor getrokken naar “procesbegeleiding”.
- De CLB's nemen een bijzondere plaats in voor wat de samenwerking tussen scholen en externe (hulpverlenings)diensten betreft. Ze zullen het aanbod van externe diensten toetsen op hun relevantie en zich in een netwerk inschakelen in functie van gedetecteerde noden. Doorverwijzingen van jongeren worden dan ook mee opgevolgd. In die zin kan de zorgbegeleider in de school met de CLB-medewerker een duo vormen wanneer de samenwerking met externe hulpverleners voor een bepaalde leerling of binnen een bepaalde school aan de orde is; ze bekijken samen wat nodig is. Ook dit is onderwerp van beleidscontracten/beleidsplannen.
- Om tot effectieve beleidscontracten of beleidsplannen te komen, zijn duidelijke onderhandelingsprocedures nodig. De communicatie moet duidelijk verlopen. Het werken met contracten veronderstelt dat school en CLB een min of meer gemeenschappelijke visie ontwikkelen over hoe een optimaal zorgbeleid moet georganiseerd worden. Concreet dienen school en CLB o.m. stil te staan bij vragen zoals: hoe worden (risico-)leerlingen tijdig gesignaleerd, hoe zullen problemen worden geanalyseerd en in kaart gebracht, wie is betrokken bij het opstellen van een handelingsplan, hoe zal de begeleiding/hulpverlening worden georganiseerd en hoe worden de effecten van de begeleiding/hulp nagegaan en opgevolgd.

8. FACTOREN DIE EEN INVLOED UITOEFENEN OP HET PROCES VAN AFSTEMMING

Zoals reeds eerder gesteld verschillen scholen en CLB's. Ze zullen elk op zich een eigen vorm en inhoud geven aan zorgbeleid. Ook de wijze waarop het beleid wordt tot stand gebracht zal voor elke school anders zijn. Toch kunnen er een aantal condities worden geformuleerd die de slaagkans voor het werken aan zorg vergroten (zowel door school als door CLB):

1/ er moet vanuit een **visie** gewerkt worden. Het is belangrijk dat betrokkenen weten waarmee ze bezig zijn en waarom en dat dit door voldoende mensen wordt gedragen

2/ De betrokken actoren moeten over **voldoende vaardigheden** beschikken. Het gevoel van gebrek aan noodzakelijke competenties maakt mensen onzeker. Daarom werden de prioritaire nascholings thema's voor het schooljaar 2003-2004 gericht op "een zorgzame school". De CLB's worden in heel wat nascholingsprojecten, gericht naar de scholen, gevraagd om aanwezig te zijn.

De school en het CLB gaan samen na voor welke punten ze bijkomende deskundigheid nodig hebben.

De bijkomende deskundigheid kunnen de school en het CLB verwerven o.a. door nascholing of door samenwerking met de pedagogische begeleidingsdiensten. Daarnaast kan o.a. veel geleerd worden uit ervaringen van zorgbegeleiders en CLB-medewerkers uit andere scholen en uit samenwerking met het buitengewoon onderwijs.

3/ Er dient voldoende **motivatie** te zijn. Motivatie krijg je wanneer mensen weten waarmee ze bezig zijn en waarom. Ze kunnen dan ook hun handelen een betekenis geven.

4/ Op het niveau van de school en CLB moet voldoende **rekening gehouden worden met de voorziene middelen** en de wijze waarop die worden ingezet. In die zin is het belangrijk dat voldoende realiteitszin aan de dag wordt gelegd bij het bepalen van de prioriteiten en bij het opmaken van een planning.

5/ Betrokkenen hebben nood aan een **referentiekader** waaraan ze de vooruitgang van het implementatieproces kunnen toetsen en waarop bijstellingen worden afgesteld.

9. MAG EEN CLB-MEDEWERKER VAN EEN MULTIDISCIPLINAIR TEAM VERBONDEN AAN EEN SCHOOL OOK ZORGBEGELEIDER VOOR DIE SCHOOL ZIJN ?

In de scholen waar men als CLB-medewerker verbonden is aan een school, kan men **niet** als zorgbegeleider aan de slag. Hiervoor wordt verwezen naar art 8 van de deontologische code voor de CLB – medewerker.

De mogelijkheid bestaat evenwel om als CLB-begeleider in een team verbonden aan school A en als zorgbegeleider in school B te werken.

De CLB-medewerker die een tweede functie opneemt als zorgcoördinator , moet echter vooraf nadenken over de consequenties die deze tweede functie kan hebben voor zijn CLB-werkzaamheden. Als deeltijdse zorgbegeleider wordt de CLB-medewerker deeltijds een schoolpersoneelslid. Als schoolpersoneelslid kan hij zich tegenover de school niet beroepen op de zelfde autonomie (onafhankelijkheid) als deze waarop hij zich als CLB-medewerker luidens het CLB-decreet kan beroepen.

Als schoolpersoneelslid is hij niet langer gebonden door beroepsgeheim (= geheimhoudingsplicht), maar door ambtsgeheim (= spreekplicht + discretieplicht).

Indien hij in school B de functie van zorgbegeleider opneemt terwijl hij er voorheen CLB-medewerker was, blijven alle vertrouwelijke gegevens die hij voorheen tijdens zijn beroepsuitoefening vernam gedekt door het beroepsgeheim.

Bovendien moet rekening gehouden worden met het art. 27 uit de CLB-code : “de CLB-medewerker zorgt voor transparantie van de dienstverlening. Dit betekent o.a. dat hij aan ouders en leerlingen een begrijpelijke en waarheidsgetrouwe beschrijving van zijn optreden geeft en hen op de hoogte stelt van wat er met de ingewonnen gegevens zal gebeuren.” Daarbij moet het voor alle betrokkenen (leerlingen, ouders, leerkrachten, collega’s, derden) duidelijk zijn dat zijn optreden als CLB-medewerker niet interfereert met zijn andere functie (Memorie van Toelichting bij het CLB-decreet).

10. TOT SLOT: WAT DOET EEN CLB NIET?

Het CLB ondersteunt de school bij de ontwikkeling van een visie op zorg, maar staat niet in voor:

- de coördinatie van de zorg op het niveau van de school,
- het dagdagelijks ondersteunen van leerkrachten,
- de organisatie van het multidisciplinair overleg in de school,
- de organisatie in de school van de registratie van alle relevante informatie over leerlingen.

BIJLAGE 1

Onderstaand voorbeeld illustreert hoe een school en CLB kunnen afstemmen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Het illustreert hoe op verschillende niveaus (in de klas, de school, schoolnabij en schoolextern) zorg werd ingebouwd.

De uitgangspunten hierin zijn :

- het is de school die in de eerste plaats omgaat met de individuele zorg en de begeleiding van leerlingen met speciale onderwijsbehoeften. Het CLB werkt algemeen schoolondersteunend in de detectie van leerlingen met speciale behoeften en de communicatie hieromtrent met alle betrokken actoren.
- In de begeleiding van leerlingen met speciale onderwijsbehoeften speelt de draagkracht van de school een grote rol.
- Het CLB kan overgaan tot actieve leerlinggebonden hulp (vb. consultatieve leerlingbegeleiding) wanneer de school hier om vraagt, met name wanneer het klas- en schoolgebonden handelen faalt. Het CLB heeft tevens een begeleidende rol: advies aan ouders en leerlingen, contacten en communicatie met externe hulpverlening (draaischijffunctie).

Een duidelijke beschrijving van het afgelegde begeleidingstraject mét een overzicht van de pedagogisch-didactische interventies die de leerling met speciale onderwijsbehoeften vraagt is cruciaal in het ganse proces van oriëntering en verwijzing.

Het is de bedoeling dat onderstaande visie op begeleiding en verwijzing vanuit het CLB-team wordt getoetst aan de praktijk. Experimenten kunnen vrij snel worden opgestart.

Scholen moeten bereid zijn om in partnerschap te werken met het CLB. Het consequent toepassen van de principes uit het CLB-decreet, de nieuwe visie op begeleiding en verwijzing vanuit het CLB onderschrijven is een voorwaarde willen scholen mee in dit project stappen.

[Het begeleidingstraject van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften omvat 4 grote fasen:](#)

In fase 1 is er extra zorg vanwege het ganse schoolteam voor leerlingen met speciale onderwijsbehoeften. De zorgkracht van het schoolteam is voldoende groot om deze leerlingen de nodige ontwikkelingskansen te bieden.

Het CLB-team vervult een schoolondersteunende rol.

In fase 2 wordt de draagkracht van het schoolteam overschreden. De aangewende hulpstrategieën falen. Het CLB-team verschaft in partnerschap met het schoolteam leerlinggebonden hulp.

In fase 3 is ook deze begeleiding onvoldoende om de leerling maximale ontplooiingskansen te geven zodat een overstap naar een andere school, en in het bijzonder naar een school voor buitengewoon onderwijs, als enig zinvol alternatief wordt ervaren.

Fase 4 behelst de opvolging van een doorverwezen leerling.

Tijdens het ganse begeleidingsproject waakt het CLB over de communicatie tussen alle betrokken actoren.

[Het CLB-dossier en het inschrijvingsverslag](#)

Het CLB-dossier bestaat uit een chronologisch overzicht op papieren of elektronische drager van dit afgelegde begeleidingstraject. Doorheen dit traject zijn de volgende gegevens in kaart gebracht:

FASE 1:

- De specifieke zorgvraag en de speciale onderwijsbehoeften van de leerling
- de hierop aansluitende zorgkracht van de school
- communicatie met de ouders en de leerling omtrent de geboden zorg

FASE 2:

- (evt.) ruimere omschrijving van de diagnose en de zorgvraag van de leerling
- deze zorgvraag overschrijdt de draagkracht van het schoolteam
- partnerschap school - CLB in de begeleiding van deze leerling
- communicatie met de ouders en de leerling omtrent de geboden zorg

FASE 3:

- Het vastlopen van de zorg voor de leerling met speciale behoeften
- Het overschrijden van de draagkracht vanuit het schoolteam én het CLB-team
- communicatie met de ouders en de leerling omtrent de mogelijkheden van een overstap naar een school op maat

Indien een leerling uiteindelijk wordt doorverwezen naar een school voor buitengewoon onderwijs dienen de voorgaande documenten als verantwoordingsprotocol voor het inschrijvingsverslag. Daarnaast dient een aangepast attest te worden bijgevoegd om een volwaardig inschrijvingsverslag te bekomen.

Wanneer een inschrijvingsverslag volgens deze regels wordt opgemaakt, is het duidelijk voor de toekomstige school welke inspanningen reeds geleverd werden door het schoolteam en is er voldoende aanzet voor het opstarten van een handelingsplanning.

[Invloed op de samenwerking school-CLB](#)

Wil deze visie op begeleiding en verwijzing ook effectief geïmplementeerd worden, dan heeft dit repercussies op de schoolorganisatie: regelmatig structureel overleg tussen school en CLB is noodzakelijk. Deze samenwerkingsverbanden moeten reglementair, via het beleidsplan of-contract worden bepaald.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

- Advies over zorgcoördinatie in het basisonderwijs, Vlaamse Onderwijsraad, 15 januari 2003
- De Cauter Frits, methodiek van de projectwerking, Algemene preventie gesitueerd op drie dimensies, Acco, 1990
- Decreet van 1/12/1998 betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding + memorie van toelichting
- Chico Detrez, Luk Bosman en Dirk Combier, “Geïntegreerde leerlingbegeleiding. Een concept voor de Geïntegreerde begeleiding van jongeren in het onderwijs”, Handboek voor leerlingenbegeleiding Twee, afl I, november 2002, II, Wolters-Plantyn
- Dirk Gombier : op weg naar Geïntegreerde leerlingenbegeleiding, Welwijs, 1999 jaargang 10 nr 4
- Martine Vranken , “Synthese van een aantal ideeën i.v.m. zorgbeleid” , werktekst, 15/07/2002
- Martine Vranken en Bea Vandewiele, zorgbeleid en zorgcoördinatie, werktekst, 29/10/2002
- Nicole Vettenburg en Laurent Thys : “Individueel werken met leerlingen of school-en leerkrachtondersteunend. Een spanningsveld in de CLB-opdracht”, Welwijs, 2001, jaargang 12 nr 2
- Omzendbrief BAO/2003/02 betreffende hertekening onderwijslandschap basisonderwijs van 18/04/2003
- “Preventie m.b.t. welzijn en gezondheid van jongeren. Visie en ontwikkeling van reflectie-instrumenten” . Post-academische vormingscyclus rond actuele thema’s in de criminologie, K.U. Leuven, Faculteit Rechtsgeleerdheid, Afdeling strafrecht, strafvordering en criminologie, 3/4/2003
- Ria Kleijnen, bijdrage op het Congres “Leerling en Begeleiding”, 17 oktober 2002, georganiseerd door het project “De Leidraad”, netoverschrijdend project van de CLB’s te Gent
- Teksten i.v.m. zorgcoördinatie van de Dienst voor Onderwijsontwikkeling.
- Jan Theuns, Leerlingenbegeleiding : een opdracht voor school en CLB, Handboek voor leerlingenbegeleiding Twee, afl I, november 2002, II, Wolters-Plantyn
- Toelichting bij het opmaken van beleidscontracten tussen schoolbestuur/inrichtende macht en centrumbestuur voor leerlingenbegeleiding van VCLB en OVSG
- Visienota Onderwijslandschap basisonderwijs, Marleen Vanderpoorten, Vlaams Minister van Onderwijs en Vorming, 24/10/2002
- Werktekst project Onderwijs-Welzijn : de positie van de sector Onderwijs in de Integrale Jeugdhulp-samenvatting, februari 2002.